

KATEDRA VÁMBÉRY ÁRMIN FÖLDRAJZVERSENY

ROVATVEZETŐ: TÓTH TIBOR, 945 01 Komárno, Rákócziho 36/34, vambery.armin.foldrajzverseny@gmail.com

III. forduló – MEGOLDÁSOK

1. Itt, ott, amott...

Az alább felsorolt települések és családnevek, valamint események, Vámbéry Ármin házi tanítói pályafutását keretezik. Csoportosítsátok az alapján, hol, melyik családnál vállalt házi tanítói állást hosszabb vagy rövidegg ideig, és milyen fontosabb dolog történt vele! (21 pont)

Megoldások:

1. Petrikovich család – Zsámbokrét – illemszabályok
2. G. úr családja – Pest (Hermina tér) – szűkös ellátás a cselédszobában
3. Rosenberg család – Kuttyevó – Emília kisasszony iránti gyengéd érzelmek
4. Schweiger család – Kecskemét – nevezetes ismeretségek
5. Schaungel úr családja – Csév puszta – a puszta egyhangúsága
6. Balla Károly családja – Pót-Haraszti puszta – családi viták Vámbéry miatt
7. Grünfeld úr – Csetény – rablótámadás

2. Legek ura

Állapítsátok meg, hogy a Vámbéry Ármin ázsiai utazásai alkalmával érintett települések közül melyik fekszik legkeletebbre, legnyugatabbra, legdélebbre, legészakabbra, melyiknek van a legmagasabb és melyiknek a legalacsonyabb tengerszint feletti magassága! A települések mellé írjátok azok földrajzi fekvését (koordinátáit), illetve tengerszint feletti magasságukat is! Segítségként ajánlom Vámbéry három útjának térképét a megoldáshoz! (18 pont)

legkeletebbi: Szamarkand – é. sz. 39,5°, k. h. 67°, 702 m t. f. m.

legnyugatabbi: Konstantinápoly – é. sz. 41°, k. h. 29°, 0-70 m t. f. m.

legdélebb: Shiraz – é. sz. 29,5°, k. h. 52,5°, 1486 m t. f. m.

legészakibb: Kungrat (Kungrad) – é. sz. 43°, k. h. 58,8°, 60 m t. f. m.

legalacsonyabb: Trapezunt (Trabzon) – é. sz. 41°, k. h. 39,7°, 0 m t. f. m.

legmagasabb: Teherán – é. sz. 35,7°, k. h. 51,3°, 1160-1800 m t. f. m.

3. Nyomokban címeket tartalmaz

Alább egy listát olvashattok, melyen Vámbéry Ármin 17 műve szerepelne. Sajnálatos módon a lista azonban megkopott, így a címeknek csupán töredéke olvasható. Egészítsétek ki a listát olyan formában, hogy mind a 17 Vámbéry-mű címe teljes egészében olvasható legyen! (10 pont)

Vámbéry műveinek címei:

- a) Deutsch-türkisches Taschenwörterbuch
- b) A magyarság bölcsőjénél

- c) Magyar és török-tatár szóegyezések
- d) Ó-török nyelvtudományok
- e) Az iszlám a XIX. században
- f) Indiai tündérmesék
- g) Vándorlásaim és élményeim Persiában
- h) A magyarság keletkezése és gyarapodása
- i) Nyugat kultúrája Keleten
- j) A magyarok eredete
- k) Bokhara története
- l) A hunok és avarok nemzetsége
- m) Keleti életképek
- n) Oroszország hatalmi állása Ázsiában
- o) A keleti török nyelvről
- p) Közép-ázsiai utazás
- q) A török faj ethnologiai és ethnographiai tekintetben

4. Munkahelyek

Válaszoljátok meg az alábbi, Vámbéry Ármin irodalmi és politikai munkásságára vonatkozó kérdéseket! (10 pont)

- a) Melyik török magas rangú államférfi házában volt először nyelvtanító?
 - b) Melyik híres török államférfi titkára volt?
 - c) Kinek/minek a pénzbeli segítségével, támogatásával indult világhírnevet hozó második keleti utazásra?
 - d) Milyen néven indult az iszlám kultúrában jártas, álruhába, dervisnek öltözött tudós egy mekkai zarándokokból összetevődő karavánhoz csatlakozva, hogy velük együtt menjen Közép-Ázsiába, melyet Hajdar efendi is megerősített? Mit jelent magyarul ez a név?
 - e) Útja azért különösen jelentős, mert e térség államalakulatainak utolsó független éveiről szerzett ismereteket és adott írásban megbízható, igen részletes képet. Melyik államalakulat kebelezte be néhány év múlva Közép-Ázsiának ezt a részét?
 - f) Melyik városban, és pontosan hol tartott nagy sikerű előadásokat a Királyi Földrajzi Társaságban?
 - g) Melyik magyarországi folyóiratnak küldött rendszeres tudósításokat Isztambulból?
 - h) Melyik ország külügyminisztériumának végzett ügynöki munkát?
-
- a) **Husszein Daim pasa** házában volt először nyelvtanító.
 - b) **Fuad pasa** titkára volt.
 - c) A **Magyar Tudományos Akadémia** pénzbeli támogatásával indult második keleti utazásra.
 - d) **Hadszi Mehmed Resid efendi** néven indult Közép-Ázsiába, mely magyarul áldott mekkai bölcs írástudó zarándok tiszteletbeli megszólítást jelent.
 - e) **Oroszország** kebelezte be Közép-Ázsiát.
 - f) **Londonban a Burlington House**-ban tartott nagy sikerű előadásokat a Királyi Földrajzi Társaságban.
 - g) A **Pesti Naplónak** küldött rendszeres tudósításokat Isztambulból.
 - h) **Angliának** végzett ügynöki munkát.

5. Délvidék

Alkossatok hármasokat az alább felsorolt, Délvidéket érintő fogalmakból! (15 pont)

Csáktornya, Nehaj-vár, Fiume, UNESCO, Szigeti veszedelem, Zengg, Erőd, Kapela-hegység, Szent István csatahajó, Eszék, Jurisics Miklós, Plitvicei-tavak, Rijeka, Zrínyi Miklós, Mursa

1. Szent István csatahajó, Rijeka, Fiume
2. Csáktornya, Zrínyi Miklós, Szigeti veszedelem
3. Zengg, Jurisics Miklós, Nehaj-vár
4. UNESCO, Kapela-hegység, Plitvicei-tavak
5. Eszék, Erőd, Mursa

6. Országjáró

Olvassátok el a következő, Vámbéry Ármin utazása során meglátogatott, mai ország területéről szóló jellemzést! A zárójelekben lévő számozásokat és meghatározásokat behelyettesítve sikerül megszerezni az összes pontot, valamint megfejtethetik azt is, melyik ország területén járunk. (10 pont)

Ez az ország (1. az ország neve – **Törökország**) különleges fekvésű: területe több éghajlati és kulturális határvonal találkozásánál fekszik. Földrajzi helyzete révén mindig is átmenetet képezett különböző tájak, népek és világrészek között.

A felszínt főként hegységek és magasföldek uralják. Keleten magas, havas csúcsok emelkednek, melyek közül az egyik különösen kiemelkedik, s a térség legmagasabb pontjának számít (2. a hegycsúcs neve és magassága – **Ararát – 5137m**). A középső részeken kiterjedt fennsík terül el (3. a fennsík neve – **Anatóliai-fennsík/magasföld**), viszonylag száraz, zord éghajlattal.

Az országot több tenger is határolja: északon (4. a tenger neve – **Fekete-tenger**) egy hűvös, csapadékos partvidék, délen és nyugaton (5. a tengerek nevei – Égei-tenger, Földközi-tenger) melegebb, napfényes tengeröblök váltják egymást. A tengerek között egy szűk átjárórendszer húzódik (6. a szorosok nevei – **Boszporusz és Dardanellák**), amely a történelem során mindig kiemelt stratégiai szerepet játszott.

Több jelentős folyó ered innen, melyek közül kettő messze dél felé haladva más országokban folytatja útját, mielőtt nagy folyóként ömlene tengerbe (7. a két folyó neve – **Eufrátesz és Tigris**).

Ez a föld már az ókorban is fontos civilizációk bölcsője volt (8. az ókori birodalom neve – **Hettita Birodalom**), majd egy hatalmas birodalom központjává vált, amely három világrészt kötött össze (9. a birodalom neve – **Oszmán Birodalom**). A mai napig számos város őrzi ennek a gazdag múltúnak az emlékeit: ókori romok, díszes mecsetek, bizánci és oszmán építmények állnak egymás mellett.

A mai gazdaság sokoldalú: a mezőgazdaság mellett fejlett az ipar, különösen a textil-, autó- és gépgyártás, s az ország az idegenforgalom egyik kedvelt célpontja varázslatos „tündérmélenyeivel“ (10. az idegenforgalmi térség megnevezése – **Kappadókia**). A tengerpartok, történelmi városok és hegyvidéki tájak együttese sajátos, sokszínű képet ad ennek az államnak, amely valóban hidat alkot kontinensek és kultúrák között.